

HIGIEN'A SI SCOL'A.

279062

FOIA

1.07.1902

pentru

Sanetate, Educatiune si Instructiune.

819

1876.

Ese odata in septemana joiã. Pretiulu in Monarchia: 4 fl. pe 1 anu, 2 fl. pe $\frac{1}{2}$ anu, 1 fl. pe $\frac{1}{4}$ anu. -- Pentru strainatate 6 fl. pe 1 anu, 3 fl. pe $\frac{1}{2}$ anu si 2 fl. pe $\frac{1}{4}$ anu. Pentru inserate 6 cr. de siru si tacsã erariale de 30 cr. pentru un'a data.

Anulu antãiu
5 februaru.

Nr. 1.

Votiv'a Tabla.

Ómenii invétia a pricepe numai incetu pana la ce gradu aterna dela densii sanetatea lorú; ei se mira déca li dicemu, ca nõne diecimi din patimile ce ataca genulu omenescu, se nascu din vin'a lorú propria; ei suntú aplecati a lapadá peste olalta acelu demnu de stimatu semtiu, a purtá voiosu si aceea, ~~Beu~~ nu se póte incungiuará, ~~cu~~ o resignatiune timpita facie de orice reu si de acelu ce se póte delaturá. Acést'a resignatiune este urmarea unei leneviri si apathii, si caracterizeze pe omulu necivilisatu in contrastu cu celu civilisatu.

Pentru ce spunu eu aceste tóte? Pentru ca eu sum cõvinsu, ca nici o amelioráre sanitaria póte lucrá petrundietoriu pana atunci, pana nu se va desvoltá in poporu o intréga armonia pentru tóte cestiumile, ce au relatiune asupra Higieni. Pentru aceea invetiamentulu higienisticu, este cu multu mai necesariu, de catu legislatiunea higienistica! Dupa ce a recunoscutu odata unu poporu, cei lipsesse intr'o directiune; atunci legislatiunea in scurtu séu mai lungu timpu trebue se póte ratiociniu pentru acést'a eunoscintia; din contra, legile remanu netrebnice petece de chartia, pana ce ele nu se voru pricepe, si nu se va apretiu insemnatatea lorú!

Lordulu Derby in cunventarea s'a la deschiderea unui spitalu.

Program'a nõstra.

In tempulu acestu atátu de criticu si nefavorariu pentru poporulu romanu, este numai sanetatea si scol'a ce-lu póte feri de perire. Acesti doi factori binefacatori trebue dara ingrigitu si cultivatú din resputeri. Sanetatea se pastrédia déca ne vomu adopera a urmá in tóte activitatile nõstre

1110

pre câtu se póte legiloru naturei, déca nu ne vomu departá dela dulcele sínu alu mamei nature, care cu o abundántia 'lu intinde ascultatoriloru fii ai sei. Norm'a séu regulele, dupa cari avemu se ne indreptamu in directiunea acésta — si cari ale cunósce cere necesitatea absoluta — 'ni le dá Higien'a, care va dá astfelu de inviatiune — mai vertosu Preotimei, cá se fia adevérati doctori nu numai sufletesci ei si trupesci. Desvoltarea corporala amesuratu reguleloru higienice, in armonia cu desvoltarea spirituala bine-ntieléasa, ar fi se ni-o dea cas'a parintéseca si scól'a. Dara toema aici 'e bub'a; cá-ci atátu parintii câtu si invetiatorii cea mai mare parte nu seiu de unde se incepa, cum se pasiésca successive, si unde se se oprésca ! Dupa esperienti'a ce mi-am potutu castigá pe acestu terenu in unu restempu mai bine de 25 de ani cá consiliariu si inspectoriu de scóle, in multe scóle de ale nóstre si in diferitele parti ale patriei nóstre, am devenitu la convingere, ca invetiamentulu se propune cum se propune, acusi dupa norme mai multu au mai pucinu didactice, acusi numai dupa o empiria grósa, ucigatória si de talentulu celu mai eminentu, éra educatiunea, adeca desvoltarea corporala si intelectuala a eleviloru dupa regule higienistice didactice, e departe de a se si numí desvoltare; ea e asia precum o dá natur'a ori-carui omu. — Si de unde se fia si invetiatu acésta barbatii nostri? Unora le lipsescu cartile, altora cunoscinti'a limbiloru, in cari se afla scrise astfelu de carti.

Cá se ajutu dara desvoltarea copiiloru nostri, fiitoriloru cetatieni — dupa óresi-care norma, dupa óresi-care metodu. atátu in cas'a parintéseca de locu dupá nascere, câtu si mai tardiu in scóla, si se o aducu in armonia cu invetiamentulu éra si metodicu asia, cá spriginindu educatiunea invetiamentulu, si invetiamentulu educatiunea, se resulte de aci intarirea corpului — sanetatea si desvoltarea mintii, mi-am facutu de problema a intreprinde ceva, si acésta intreprindere mi s'a parutu mai ducatória la scopu prin o fóia periodica, in care se dau indigitáfiuni despre totu ce atinge sanetatea si scól'a, parintiloru, invetiatoriloru si toturoru barbatiloru, cári se voru interesá de acésta cestiune atátu de ponderósa.

Aflandu dara ajutoriu materialu necessariu pentru acésta intreprindere din partea celoru amentiti, voiu edá o fóia periodica sub numire: Higien'a si scól'a, care se ésa in tóta septeman'a joi'a, in formatu octavu mare, cu pretiu de 4 fl. pe anu, de 2 fl. pe $\frac{1}{2}$ anu si de 1 fl. pe $\frac{1}{4}$ de anu.

Prenumeratiunea se face la subscribulu in Temisiór'a, mai cu inlesnire prin asemnatiuni postali, éra fói'a se va espedá regulatu in tóta septeman'a.

Suntu rogati dara dd. protopopi, inspectori de scóle, preoti, invetiatorii si tóta onorabil'a inteligintia, care doresee desvoltarea si sanarea poporului nostru, a me spriginí in acést'a intreprindere, óresi-cumu grea, dara mie — pàna inca provedinti'a 'mi va mai tiené poterile, cu atàta mai placuta, cá ci nu asiu vré se ducu cu mine in mormentu unu materialu de atàta insemnătate si se-lu ingropu cá si talantulu lenesiului si alu sgírcitului, fóra

2 1111

a aduce fructe, ei se fructifice cá talantulu servului bunu si credintiosu in-stitutu si inmiitu.

Domniloru colectanti se va dá alu diecelea esemplariu cá rabatu.
Temisiór'a, 1 Decembre 1875.

Dru Vasiciu.

O Educațiunea.

Una din cele mai strigátoria admonitiuni catre parinti si invetiatori, este: „Paziti corpulu copiiloru, cá se se póta formá in elu unu puternicu si nobilu spiritulu!“ De aceea ne vom adoperá a sprijini column'a fundamentala a armoniei intre ingrigirea corpului si a spiritului, in cas'a parintésca prin indigitatiuni ale celoru mai renumiti medici. Cumca cas'a parintésca face multe gresieli in ingrijirea de corpulu copiiloru sei, — mai vertosu la poporulu tierann, — nu póte fi nici o in-doéla, fiindu acést'a adeveritu si prin dovedi pipaite din partea celebri-loru medici, cum adeca o mare parte a omenimei se vestejasce prin an-taiá educatiune, si se pune germinele pentru mai tardiá miseria.

Cu catu dara suntu mai mari pretensiunile, ce atingu inaintarea edu-catiunii poporali, cu catu recunóscemu mai chiaru, ca celu mai adancu fundamentu la adeverat'a bunastare si fericire a ómeniloru, se radíma pe o escelenta educatiune familiara; cu atata cugetamu, ca publiculu nostru ne va partini intreprinderea, care si-a factu de problema, a nisui din tóte poterile, cá se spriginésca atatu cas'a parintésca, catu si pre invetia-tvri cá educatori in acesta sublima chemare a loru.

Intre tóte vietuitoréle pamentului, nu se nasce nici un'a, nu are lipsa nici un'a de ajutoriu strainu cá tocmai regele creatiunei — omulu. — Pentru aceea este in omu cá si in alte animale unu instinctu inascutu, nu numai pentru scutirea si nutrirea natulu seu, ci si pentru conducerea si instruirea lui. Omulu aduce acestu instinctu la o consciintia si recunóscce in transulu unu mandatu alu mintii.

Dá, fiindu natulu omului dela nascerea sa vr'o cativa ani atatu de debilu si neputinciosu, in catu singuru de sine nu si-aru poté sustiené vié-ti'a, cere necesitatea, cá cei crescuti si mai antaiu mumele se ingrijasca de sustienerea si prosperitatea lui.

Ingrirea de a cresce unu copilu sanetesu si puternicu, o insemnamu cu espresiunea: Educațiunea física. Pasiesce pe langa ingrijirea de invertosirea corporala si o deosebita privintia pentru desvóltarea, esercieulu si formarea facultatiloru spirituali, atunci insemnamu acésta activitate prin espresiunea: Educațiunea spirituala. Déca punemu educatiunea fara epitetu, atunci intielegemu prin ea: a lucrá cu scopu spre desvóltarea pote-riiloru corporali si facultatiiloru spirituali a le unui copilu, si aci invetiato-riulu se fie cu cea mai mare atentiune ca desvóltarea se pureéda in necsu ar-

monicu in ambele directiuni. Cu catu sau cultivatu singuratecele popóra, cu atata mai multu au recunoscutu valorea unei educatiuni bune, si astfelu s'a ivitu nisuinti'a a culege de pre terenulu educatiunei esperintiele si invetiaturile omeniloru esperti, din cari apoi s'a nascutu scinti'a despre educatiune, adeca: **Pedagogi'a**, care se ocupa de cunoscinti'a obiectului, scopuriloru si midilóceloru educatiunei.

Educatiunea se inaintéze cá si limb'a, deja prin natural'a relatiune a omului in comerciu socialu la gradulu universalei omenini, inse pentru unu mai inaltu gradu de cultura, se ceru deosebite esercitia, spre desteptarea, desvoltarea si cultivarea facultatiloru. Aceste esercitia se producu si introducu cu scopu atatu prin invetiare, catu si prin aretat'a activitate, si astfelu este densa legata cu impartasirea cunoscintiei si dexteritatiloru anume. — Acést'a intréga intreprendere o numinu **invetiamentu — instructiune**. — Invetiamentulu este dara impartasirea a nume a cunoscintieloru si dexteritatiloru, si invetiamentulu se numesce educatoriu, déca prin elu se escultiva facultatile spirituali ale omului. Directiunea, spre impartasirea invetiamentulu o numimu: **Didactic'a**, si o parte a ei, care invetia cum se fie ordonatu cursulu invetiamentulu, si cum se se aduca inaintea elevulu materiulu de eserciciu, se numesce: **Metodica**, éra insusi cursulu de invetiamentu 'lu numimu: **metodu**.*)

Principiale metodiceei universali: 1. Dela cele cunoscute la cele necunoscute, de la cele mai aproape la cele mai indepartate.

2. Materi'a si propunerea trebuie se corespunda poterii copilulu pe totu gradulu astfelu, cá invetiamentulu cu privire la obiectulu de invetiamentu se fia mai greu, cu privire la copilu dupa proportiunea crescendei poteri se recéra o asemenea silentia. De aci se naste Principiulu: invetiamentulu va fi numai obiectivminte mai greu, subiectivminte remane asemenea, adeca se cauta numai materi'a mai grea, dupa poterea crescatória a copilulu.

3. Invetiamentulu trebuie se indemne copilulu pe totu gradulu la manifestarea poteriloru si prin esercitiu asi cultiva poterile, aci se nasce principiulu: ori ceva ajunge invetiacelelu fara silintia seu póte numai jucandu — aceea este fara scopu la invetiamentulu formativu.

4. Norm'a, dupa care are sa se midilóceasca proportiunea intre putearea invetiacelelu si intre greutatea materialulu de invetiamentu o da pentru invetiamentulu comunu majoritatea invetiaceilor de facultati aprosimative. De se va observá acést'a majoritate cá o totime, atunci prin

*) Numirea Pedagogia vine din grecesculu pais-copilu, si ágein-pórta. Grecii si Romanii au numitu pedagogi selavii, cari erau pusi cá ingrijitori si privighietori preste copii. Didactic'a vine dela grecesculu didaskein — a invetia, a instrui, asia si metodic'a dela metodos cursu. Dela didactica vene si dascalulu si pentru acee invetiatorii nostri nu au se se sfiiasca de acestu nume frumosu, si multu insemnatoriu!

primirea noimei corespundietorie cursului de instructiune invetiamentulu de vine colectivu subiectiv.

5. Materialulu de invetiatu trebuie se formeze unu ce intregu si se fia astufeliu asiediatu, cá elu in legiuitulu timpu de scóla se se póta esecutá pe de plinu.

6. La specialitati se se subordinéze cele utili adaveratiloru necesaria si dupa acést'a norma se se aduca in o potrivita proportiune estensiunea obiectelor de invetiamentu.

7. Cu scopulu formale trebuie se fia legata privintiá pururea la conosciintele positive si desteritati practice si enca astufeliu, cá tocmai in castigarea acelu conosciintie si in insusirea acestoru desteritati se jaca midlócele spre formala instructiune. Dupa acestu principiu au realiale in scól'a popularia insemnetatea loru de capetenia nu cá ceva scientificu pentru sine, ci cá materialu pentru luminarea mintii si a animii.

8. Propunerea invetiatoriului si activitatea invetiatoriului nu potu fi marginite numai la singurá indemnare si boldire, ci invetiatoriulu trebuie se si ajute, caci scól'a popularia pretinde comun'a propasire si determinate rezultate in unu timpu limitatu.

Dupa acéste premise ne vomu adoperá a impartasi cate ceva din specialele metóde a le diferiteloru obiecte de invetiamentu si anume.

I. Esercitiile gimnastice elementari. Aceste in localitatea scólei au de scopu, a desteptá atentiunea, a promová ascultarea, tactulu amesuratu, si cumun'a activitate. Aci vinu in consideratiune: întórcerea si positiunea corpului, miscarea si tienerea membreloru, manuearea obiectelor de invetiamentu etc. .

Invetiatoriulu are aci a dá o comanda scurta d. e. sculative! siedeti! man'a drépta in susu! man'a stanga! ambe! man'a la spate! la capu! palm'a nainte! aratatoriulu (degetulu) nainte! Manile 'nercuite! Bratii cruciti pe peptu! Bratii inlestati peste capu! Sculative! Diuemetate la dréptá! Intórcereá-cu totulu spre stangá! spre drépt'a! In siru naintea scauniei! Piciorul dreptu nainte! Trei pasi nainte! s. a. — Palm'a stanga pe tabla! Stilulu susu! Tabl'a redicata! Tabl'a pusa nainte! Singuratecii invetiacei nainte! Caciul'a josu! salutare cu man'a! Inchinare! s. a.

Aceste esercitia trebuie atata esecutate, pana ce ori ce miscare va urmá iute si asemené la comanda. Se 'ntielege de sine, ca toate aceste are invetiatoriulu se le árete mai nainte scolariloru.

2. Esercitarea audiului si a organeloru vorbirei. Esercitiile sonetice elementari incepu analiticminte, in modu desfacáloriu cautandu cele cinci vocali curate, in cinci cuvinte, d. e. in **Adamu Eva, iculu, omulu ur'a.** Cuventele tóte se esprima in sunanti'a naturala a s'a; apoi le desfacemu in silabe astfeliu, cá vocalá se ramana singura, dupa aceea eserciteze fiecare scolariu singurateculu sonu in pronunciere curata, apoi corulu in-

tragu (adeca mai multi scolari). Vocalele cele cinci se asiédia in siru crescatoriu si decrescatoriu. Decrescatoriu: **i, e, a, o, u** si crescatoriu: **u, o, a, e, i**. Aceste sire au scolarii se le invetie d'arostu, si invetiatoriulu cere: sirulu cu **i**, cu **ú!**

Mai de parte invetiatoriulu pronunia: **ib, eb, ab, ob, ub**. Repetiti! sirulu incependu cu „ub!“ cu „ib!“! Invetiatoriulu pronuncia separatu „ab“ se'ntielege ca nu „be“, ci „b“ cum se arata ca consunanta dupa a in silab'a ab. —

Care sonu aúditu voi dupa a? Acestu sonu nu suna chiaru ci numai intunecosu, eu'lu mai pronunciu odata singuru. — Di lu tu dupa mine! si tu! toti! mai odata! câte sonuri suntu in silab'a „ab?“ cum se chiama sonulu d'antaiu? cum alu doilea?

In acestu modu se tractéze tóte sirele silabeloru mai susu aratate. Urmeadia apoi sirele silabeloru cu consunant'a inainte d. e. sirulu silabeloru cu **bi**. Cum se chiama sonulu antaiu? Cumu alu doilea? s. a. m. finindu acestu esercitiu se ieu inainte si vocalele modificate, adeca: sirulu vocaleloru si alu silabeloru de siepte membri in urmatoriulu ordinu: **i, e, a, o, u, â, î**. Diftongi nu se iau in rendu ci se introduceu la esercitiu cu incetulu cate unulu, unde este de a se insemná, cá fiacare diftongu are se se priveasca numai ca o sunantia p. e **iar!** cate sunante? Doue sunante dántaiu **ia**, a doilea?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dupa aceea se esercita cuventele de trei sonuri, d. e. mur. Di dupa mine! Di mai incetu! Cum se chiama sonanti'a dantaiu? a dóua? a trea? Cate sunante suntu? Cum se chiama a trea? antaia, a dóua?

Invetiatoriulu pasiesce acum la cuvinte de dóua silabe, adeca elu dice: **buba**, — di dupa mine! incetu! buba. Aicea am vorbitu de dóua ori; mai antaiu „bu“ (aci tiene invetiatoriulu numerandu unu degetu in susu), si apoi „ba“. De cate ori am vorbitu dara acumá? De dóua ori? Are dara acestu cuventu dóua silabe? Pentru ce are elu dóua silabe? Cum se chiama cea dintai silaba? Cum a dóu'a? Sunanti'a d'antaiu in silab'a d'antaiu? A doilea? Sunanti'a antaia in a dóu'a silaba? — A dóu'a? s. a. m. d. La alegerea cuvintelorú este de a se observá, cá nici intró silaba se nu stea dóua consunante langa-olalta, d. e. **orb**, brun. Aicea apoi trebuie cu incetulu vorbitu si despre legarea consunantelorú, cá resolutiunea se fie mai intuitiva si mai usióra. — Cuvinte de trei silabe. d. e. **mazere**, sâ se resolve incetu ma — ze — re,. Cate silabe? Cea d'antaiu? Cea de pe urma? A doilea? Intai'a sunantia in a trea silaba? Sunanti'a din urma in silab'a din taiu? s. a. m. d.

Aceste aru fi esercitiá elementaria curatu sonetice; aicea se nu se faca verb'a nici de vre-o litera, nici de vre-unu nume de litera, nici de vr'unu medilocu de invetiamentu, nici de vr'unu midilocu de'nvetiatura, nici de serisu nici de cetitu.

Déca la cercetarea scólei in tóte dilele se va intrebuinti'a spre acestu scopu, in tóta diumetatea de dí un'a óra, atunci in dóua luni trebue se se ajunga tient'a insemnata. Numai candu se incepu esecitia nóue, se cere participarea imediata a invetiatoriului. Esercitiale de repetitiune se potu intreprinde usioru, si cu scopu prin unu scolaríu mai eminentu amesuratu náturei incepatoriloru in lectiuni mai dese si mai scurte.

○ Din Istori'a educatiunei si a invetiamentului.

Cugetu a intempiná placere la onoratu publicu si mai vertosu la DD. invetiatori, déca voiu impartasi cate ceva si din Istori'a educatiunei si a invetiamentului la diferite popóra.

Se' ncepemu dara cu.

1. **Hebreeii** (jidovii) La Hebreei, cá si la alte popóra antice, s'a susutienutu credintiá despre o deosebita dumnedieesca influentia la nascerea copiiloru distinsi. Aceastá influentia avea mai aproape relatiuni la copiii terdiu nascuti, cari erau cu deosebire scumpi parintiloru sei, d. e. Samuilu, Samsonu, Joanu s. a. Bucuri'a despre nascerea unui fecioru erá cu multu mai mare, de catu la nasterea unei fete. In diu'a a optá feciorii se taiau 'mprejuru, si li se dá numele; fatá capatá nume numai la intiercatu. Afara de aceste se adúceau copiii la barbati cucernici, cá acesti'a punandu-l'e man'a pe capu, se-ii binecuvénte. Mamele doiceau copiii obicinuitu pana in alu treilea anu, si educatiunea prunciloru erá incrediuta totalminte loru. De tempuriu se intiparea prunciloru invetiaturá: „Onoreaze pre tatálu teu si pre mum'a ta, si inaintea unui capu caruntu sè te scoli, si se onorezi betranetiele“. Disciplin'a la copii erá stricta, si se basá eminalminte pe frica, caci acéstá erá la Judei incepulu intiepletiunei, ba si unu principíu religionariu; Vargá si jórd'a vineau desu in usu. Inainte de Moise erá potestatea parinteasca mai netiermurita. Acéstá inse a decisu, cá tat'a se aduca neascultatoriulu fiu nántea betraniloru, cá ei se esecuteze cu prunculu pedéps'a de morté. Neascultarea catra tata si mama se pedepsea cu mórtea, beti'a cu lapidarea (omorirea cu petri). Deja cea d'antaiu educatione avea unu caracteru religiosu; copiii invetiau de mici poruncile si ceremoniile. La tat'a invetiá copilulu a ceti, cá se póta participá la servitiulu dumnedieescu. Cu cetirea se pare a fi fostu legata si scrierea. Numai fiii regelui avéu invetiatoriu deosebitu, numitu omen, care sta in mare vadia. Oresicare culturá musicala erá latita pana si la clasele mai de josu; scóle publice nu erau. Cu doispredece ani incepeau copiii a participá la servitiulu divinu. In anulu douadiecelea incepea datorinti'a la arma, care tienea pana la siesediecelea anu. Mam'a erá educatórea feteloru, informatiunea se marginea la cantu si dantiu cá midilocu spre inaltimea festivitatiloru religióse. Femeile jidovescei erau sentimentale, religióse,

amatore de patria si eroine. Cu music'a, cá unu ramu principalu alu educatiunei, erá legata poesi'a, si ambele áceste se invetiau eminalminte in scól'a profetica fundata de Samuilu. Ácestu institutu s'au urecatu pana la culmea in florirei sub Davidu astufeliu, in catu elu poté alege 4000 de cantareti dintre leviti, si 288 destiná pentru servitiulu divinú îndatinatu. La áceste religióse si sentimentali directiuni gimnastic'a erá cu totulu neglesa. Solomonu a schimbatu modulu educatiunei, luandu de cinosura de alta parte intieptiunea orientala, si astfelit nimici proprietatea educatiunei judaice. Dupa rob'i'a Vavilonului au fundatu rabinii scoli scientifice, de áceste se aflau in Jerusalimu, Alesandri'a si Vavilonu. In áceste scoli se observau trei directiuni. Cea d'antaiu privea eminalminte traditiunea (masoretic'a) a dóuá opiniunile universali si adevarurile din santele et risóve. (Filosofic'a); a trea o doctrina secreta in litere (cabalistic'a). Se formara si diferite secte: **fariseii**, cari credeau, ca au chemarea eminalminte a esplicá legile; **Saduceii**, cari se'opuneau explicatiunelor artificioase si simbolice, si **Eseii**, cari eminalminte aveau naintea ochiloru directiunea vietii practice. Fundarea adevaratelor scólé s'a intemplatú ceva 40 ani nainte de Cristosu si áceste publice institute au ajunsu culmea in florirei prin activitatea rabiniloru Hillel si Schammai. Isusu fiulu lui Gaml'a se fia fundatu antaiá scóla pentru copii, si acéstá scurtu nainte de respirarea Jerusalimului. Óbiectele de invetiamentu au fostu: esplicarea scripturei (ecseges'a), moral'a, cronologi'a, poesi'a, jurisprudenti'a, si doctrin'a secreta (cabal'a); si disputatiunile erau desu la ordinea dilei.

Fiacare cetate, fiacare satu, unde nu se aflá scóla veniá sub escomuniatiune, (anatema), si in catu acéstá nu ajutá, se rêsipea acelu locu cu totulu. Óre nu aru fi bine se fia acéstá lege si la noi astadi? — A fostu o sentintia rabinistica: „Prin aburulu din gur'a copiiloru in scóla, se sustiene lumea.“ A dá copiiloru invetiamentu, valórá cá o conditiune spre viatia vecinica. Pentru 25 copii erá numitu, unu magistru; pentru 40 unu magistru cu unu ajutoriu, pentru 50 copii doi magistri. Copiiloru dela 5—6 ani se propunea santá Scriptura; dela alu 10-lé anu Mischn'a, dela alu cincispredecelea anu talmudulu si sciintiele mai inalte. Mischin'a un erá numai o colectiune de legi, ei cuprinsulu întregului Judaismu. Prin adause si întregimi mai tardie s'a escatu talmudulu. Rabi siedé pe catedra, langa densulu Cherubini (socii) pe scauné; pe pamentu la piciórele invetiatoriului siedeau talmidimii (invetiaceii). Propunerea erá orala, si scolarii ascultau numai. De multe ori ordiná invetiatoriulu pe matorgámulu (explicatoriulu) se propuna. Celu mai eminentu scolariu erá denumitu de Chaber, si cá acesta potea elu la decisiuni a si dá votulu seu, inse nu ii erá permisú a infinti'a scoli separate. Spre redicarea lui la mai mare gradu, ii puneá rabinii man'a pe capn si diceau. „Tu esti acum a invetiatoriu“, si cá simbolu de a esplicá scripturá, i se servea o cheia, si o tablitiá de scrisu.

Hillelu avé pana la 1000 scolari; fiacare cetate avea un'a seau mai multe sinagoge. Jerusalemulu singuru 400, si cu tóta sinagog'a erá legata si o sala de invetiamentu, inse rabinii invetiau obicinuitu numai Sambat'a si in serbatori. Devotiunea catra unu invetiatu erá netiermurita, precum documenteze urmatóarele sentintie: „Cine calca cuventulu unui soferim, perde vieatia, cine se lupta in contrá doctrinei lui, se lupta in contrá Dumnedieirii, cine murmura in contrá doctrinei lui, murmura in contra fiintiei prea inalte, pe invetiati trebuie multu se-i onoram, caci ei suntu colonnele lumii. Si dupa respirea Jerusalemului prin Romani tienteau iudeii ochii loru eminalminte spre sustinerea scoliloru.

Scól'a dela Tiberi'a erá in mare vadia si la straini. Sub rabi Hai'a se fia statu aci o scóla cu invetiamentu reciproc, si se relationeze si aceea, ea acést'a scóla sub rabi Aki b'a aru fi numeratu 24 mii de scolari.

Judeii tienu si astadi multu la scóla, ei cauta desí traescu respiti, a 'si aduce, unde se asiéze séu invetiatoriu propriu, pre care 'lu platescu bine, ii dau viptu si cortelu, seau trimitu copiii loru la scól'a, care se afla in locu, séu róga pre invetiatoriulu locului a li dá invetiatura acasa, platin-dui ostenealá.

Mi aducu aminte de timpulu, candu visitam scólele nóstre in Chioru la a 1858. In satulu L . . . aflai in scóla 5 prunci imbracati in sumane ude, ploindu tare afara, carii siedeau la o mascióra, murmurandu din o carte. (Bucovn'a de rugaciune). Diosu pe o rogojina erá trantitu unu omu care se numea invetiatoriu asia a dice in naturalibus, lenga densulu sie dé muerea lui, si in midilocu unu copilasiu de vr'o doi ani, cu cari se jucau densii. Venira apoi mai multi oameni, védindu trasur'a naintea scofei si dupa ce li spusei misiunea mea, se bucurara si-mi disera, ca aru vrea se aiba si ei unu invetiatoriu bunu, cá si cum au jidovii loru, cari de sí suntu numai 4 la numeru, tienu' unu invetiatoriu cu plata buna, si eu mancare.

La intrebarea mea cine platesce pe acelu invetiatoriu jidovescu, ei respunsera ca jidovii. „Negu, diseiu eu.“ „Dar' cine?“ intrebarea ei. „Voi“, respunsei eu. „Cum asi'a?“ „Bine!“ Voi duceti la jidovi totu ce aveti, bucate, oue, gaini, faina etc. si capatati dela ei pucintelu rachiu, ori vre unu acu séu arniciu, si cu acesté ii imbogatiti, de si potu tienea invetiatoriu bunu la copiii loru. Asia e Dle! Asia e! Cunóscemu, respunsera ómenii. — „Apoi sciti voi ce invatia copiii de jidovu pe banii vostri?“ intrebai eu mai departe. „Ba nu scim Dle!“ respunsera ei, „apoi éta se ve spunu eu: ei invatia cum se ve insiele pe voi, pentru ca voi ramaneti prosti, nu vreti se invetiati carte, nu vreti se dati copiii la scola, nu vreti se platiti unu invetiatoriu bunu“ etc. Ba vremu Dle, cum se nu vremu, dupa cele ce ni s'a spusu. Asia se fia dare! me voi bucurá venindu cu

alta ocaziune si aflandu mai bine. — Ce lectiune am datu eu atunci acelu invetiatoriu trantitu la pamentu ramane intre noi.

Impartasiri din Realia. Obiectele de invetiamentu in cerculu Realioru au se cuprinda in sine specialmente recerintiele, ce indrépta stadiulu culturai catra scólá popularia, precumu si generalile cunosciintie si desterritati pentru viatiá cetetiana. Aci trebuie luatu in consideratiune, ca mass'a poporului nu trece la alte scoli, ci remane pe lenga ceea, ce a invetiatu in scól'a popularia. Din acéstá jurstare se deduce necesitatea pentru sciintiele reali. Parerea unor'a, cum ca scólá popularia aru avé de scopu numai o cultivare formale, s'a escatu din o daunaciósa ocolire a recerintieloru vietii sociali si ea a impedeatu multu avantarea trebiloru scolarie. De si scopulu cultivarii trece de parte preste cele lumesci, totusi omulu trebuie escultivat si pentru acéstá viatia, dreptu aceea cultivarea limbei se asigure aceea desteritate a vorbirei, prin care invetiacele devine in stare a cuprinde impartasiri orali si in serisu dreptu si iute si tocmái asia de chiaru se-si infaciosieze cugetele sale. Elu trebuie se scie calcul'a, mesurá si intrebuintiá in comerciulu securu marimi de numeri si de spatiu. Prin insusirea acestoru practice istetimi are se ajunga scolariulu totu-odata o patrundere temeinica in obiectu, si de aci urmeze primirea sentintieloru gramaticali, aritmetice si geometrice. Asi'a dureze si pe gradulu realioru inaintarea scopului formalu necontenitu. Castigulu reale urmeze din speci'a materialului si din aplicare, éra celu formalu din tractare. Acéstá teoria de combinatiune duce sciinti'a naturei, Geografi'a si Istori'a, carei din urma se alatura o schitia din Constitutiune in cerculu scolei popularie si in utilisaréa drépta a materialului reale, mai vertosu la esercitia limbistice orali si in serisu, jace o esentiale conditiune spre prosperarea scólei popularie. Ce se atinge de estensiunea cunosciintieloru in sciinti'a naturei, apoi ea are se se tiermuréscá la cele ce ne jacu mai aproape si la cele generali, inse in acést'a sfera se formeza unu ce intregu. La Istori'a naturale se póte respectá cu de osebire Botanic'a. La fisica se va indreptá atentiunea la activitatile si aparitiunile, ce provinu mai desu. Geografi'a are se se estinda specialminte numai la statulu patrioticu si are de ase ocupá principalmente cu relatiunile fisice si politice. In unu cercu mai estinsu se voru considerá numai punctele principali si dispositiunile esentiale spre priceperea intregului. Istori'a va conduce prin unu siru de biografii si infatiosieri de evenimente notorie la unu prospectu generalu si numai la Istori'a patriei se voru enar'a intemparile mai specialminte si in necsu. Doctri'n'a despre constitutiunea patriei, si unu prospectu despre starea presenta formeze cá nisece puncte mai multu practice incheierea. In contra primirei acastoru specialitati reali in scól'a popularia sau radicatn deja voci considerabile si critic'a a fostu intr'atata dreptu, in catu tractarea loru

sa facutu dupa sieme sistematice, din cari apoi sa escatu numai unu nefolositoriu mehanismu de memoria. Cum inse se ia in vedere o mai estinsa cultivare de limba si pe lenga acést'a nu vremu se ne intorcemu in formalitati gramaticali si logice; atunci este absolutu de lipsa pentru scopulu cultvării limbei atragerea materialului realisticu in scól'a popularia. Deja comericiulu publicu in viatiá sociale, participarea la discursuri publice prin jurnale pretindu cunosiintie generali realistische, abstragandu dela folosulu, ce ni-lu asigura fatia de Economi'a campului, Industria si Comertiu.

0 I Fisic'a.

Dupa unisonela judecati ale Invetiatoriloru, invetiamentulu in fisica intimpina cele mai mari gheatati intre tóte disciplinele reali. Se pare inse ca acétá nu jace atata in modulu disciplinei, catu in aceea impregiurare ca lipsescu midilócele de invetiamentu. De multu sá simtitu lips'a de mape pentru Geografia, de icone pentru Istoriá naturale si de niese aparate pentru fisica. Adeca astufeliu de aparate, cu care se se póta infatiosia cele mai insemnate actiuni ale poteriloru naturei si ale fenomene-loru — aratariloru — naturei prin experimente. — Aci de locu intimpi namu voerarea, ca astfeliu de aparate constau multu si nu se potu procurá. Inse acéstá se nu ne sperie, caci noi vomu aretá in decursulu timpulu cumca acéstá scopu se pote ajunge si cu mediloce mai eftine. Nimica se nu inspaimente pe invetiatori dela propunerea fizicei in scóla elementaria cu atata mai putienu cu catu tocmái fisic'a este, care pentru mas'a popurulu, ce traesce cu natur'a in legatura mai de aprópe, este de mare insemnatare, caci tocmái ea este care póte contribui mai multu de a inainta o intielepta, chiara privire a vietii si a pune capetu torturósei superstitiuni, ce apasa de atatea ori poporulu neespertu.

Timpulu candu are se fia propusa fisica, cá fisica, suntu anii cei doi de peurma. Aci trebue inse cautatu a aretá si chiarificá poterile si fenomenele la niese obiecte, ce vinu inainte in viati'a practica. Astfeliu de obiecte suntu d. e. Barometrulu, termometrulu, compasulu, prism'a, masin'a de aburi, tulumb'a de focu, tragacea, parafulcerulu, foii, cumpan'a s. a. Ca invetiatoriulu se atraga atentiunea eleviloru la aceste obiecte si se le faca precatu se póte de interesante, este de lipsa ale imbracă in naratiuni s. e. in urmatoriulu modu :

In satulu N. a traitu unu doctoru, care in chiamarea s'a a invetiatu a cunósee bine poporulu tieranu. Elu observa inse cu dorere, cum acéstá are numai o ne perfecta, ba mai nici o conosiintia despre puterile naturei si despre lucrarea si aparitiunéle loru, totu odata intielese cum acést'a necunosiintia a dusu pre ómeni acolo, cá ei se aiba indoite ostenele in

lucrarile lor, se patimésca daune, ori se fia torturati de frica supersticiósa, si anume se gresiaca si in contra celoru mai simple regule ale dietei. —

Acestu filantropu barbatu isi propuse dara a lucrá invetiendu in acésta directiune si spre acestu scopu elu invita la sine copiii din satu in serile de duminece, cá se le faca o petrecere placuta, care le va fi de mare folosu si bucuria.

Cum a purcesu doctorulu N. la acest'a conversatiune vomu aratá in urmatórele piese.

1. Corpuri. Afandu-se copiit intr'o séra de dumineca antaia óra in cása doctorului N. ia salutatu densulu cu urmatórele cuvinte :

Dragii mei copii ! me bucuru cá ati urmatu in asiá numeru frumosu invitatiunei mele, eu imi voiu dá tóta silintia, a ve face aceste ore placute si instructive. Ve voiu aretá si esplicá dara cate ceva din ,fisica va se dica ; eu ve voiu invetiá despre materia in natura si despre in susirele ei, poterile si lucrarea ei, caci tocmái despre aceste tractéza fisic'a. Deca veti fi la ácesta invetiatura a mea cu atentiune intinsa si o veti prepe dreptu, apoi ea ve va da multa placere si folosu. Voi veti poté trage din ea folose pentru chiamarea vóstra, fia acésta economi'a campului ori meseri'a ori vreo fabricatiune, voi veti poté invetiá si a cunosee cate ceva, ce conduce la sustinerea si intarirea sanetatii, si cu catu veti invetiá mai multu a patrunde si pricepe maretiele puteri ale naturei, cu atata mai tare ve veti imple de evlavia si iubire catra Domnedieu, pre care lu cunosceti ca 'préputernicu creatoriu si tienetoriu alu naturei.

Fiti dara cu atentiune !

Dupa acestu discursu adusa doctorulu N. pe més'a, ce stá in midiloculu chiliei, o cutia góla, unu paharu golu si o besica góla . . . „Voi vedeti dise elu“ ca in acésta cutia nu jace nici unu obiectu visibile, si pentru aceea ne amu obicinsitu a dice, ca este g'ola. Dupa aceea elu implu cuti'a cu petricele si dise : acuma este spatiulu cutiei implutu cu obiecte si adeca cu petricele. Petricelele cuprindu spatiulu cutiei. Inseminativa dara: obiectulu ce cuprinde unu spatiu se numesce unu corp. Implutamu eu spatiulu cutiei cu unulu ori cu mai multe corpuri ? Care corpuri cuprindu spatiulu cutiei ? Apoi lua doctorulu N. paharulu, si copiii vedeau ca si elu este golu. Elu lu implu dara cu apa si dise : Vedeti ca eu am implutu acuma spatiulu paharului cu apa. Ap'a cuprinde spatiulu paharului, asia dara ap'a este inca unu corp.

In fine lua elu besic'a, o desfacu cu degetele, si copiii aflara, ca si besic'a este góla. Acuma viri o tieve in besica, o lega bine pe lenga grumamadiulu besicei, sufla in transa atata pana ce acést'a se infla bine, dupa aceea astupa gaur'a tievei cu céra si arata besic'a copiiloru. Este besic'a si acuma góla ? intreba elu. Ba nu, respunsera copiii. Cu ce este dara ea impluta ?

Cu aeru. Dreptu! aerulu a imflatu besic'a si cuprinde spatiulu ei. Ce e dara aerulu? caci elu cuprinde unu spatiu? Elu este unu corpu.

Acuma ceru doctorulu cá copiii se deosebésca aceste trei corpuri si copiii cunoscure, ca corpurile in cutia suntu solide si tiepene, si ca corpulu in paharu este picuratoriu fluidu. Lua dupa aceea besic'a in mana si arata, ca elu corpulu din besic'a adeca aerulu lu pote prin apasare cavasi turti, ca elu inse cum incéta apesarea, erasi infla besic'a cá mai nainte. Vedeti dara dise elu, cá aerulu se póte cevasi apasá, daru dupa apasare éراسي se intinde, Unu corpu, care dupa apasare primesce éراسي figur'a si form'a sa de mai nainte, se numesce elasticu si pentru aceea aerulu este unu corpu elasticu. Acuma ceru cá unu copilu se pasiasca nainte, tienu gur'a tievei din besic'a inaintea palmei copilului, lua cér'a din gur'a tievei si cu manile apasa besic'a. Copilululu simti ca aeruluse se revarse spre palm'a lui si doctorulu N. dise: Tu simti ca aerulu curge din besica. Insemnativa dara: aerulu este unu corpu elasticu fluidu. Corpuri elastice fluide nu se afla multe; la ele apertieniu numai speciile de aeru si aburii. Acuma seiura copiii deosébi si numi corpuri solide, picuratoriu fluide si elastice fluide. Dupa acést'a vorbi doctorulu N. mai de parte.

Noi ne aflamu aicea in unu spatiu inchisu seu tiermuritu adeca in chilia. In acestu spatiu se afla diferite corpuri. Numiti unile! Bine!

Acuma chiamá unu copilu naintea s'a, si misca pe denaintea fecei sale o legatura de pene, fara ca aceste sei atinga faci'a. Si intrebundu copilulu ce a simtitu, a respunsu acela: aeru, ventu. Asia dara continua doctorulu, poti tu observ'a, ca intre mine si intre tine nu este unu spatiu golu, seu ca elu este implutu cu aeru, si asia este totu spatiulu acestei chilie, unde elu nu e cuprinsu de corpuri solide ori picuratóre fluide, implutu cu aeru, cu corpu elasticu fluidu.

Ce cugetati voi! fostau cuti'a, paharulu si besic'a adevratu góle, pana ce eu nu le am umplutu cu petricele, apa si aeru. Ba nu áu fostu góle, a fostu aeru in ele respunsere copiii. Dreptu! Nu este in tóta chili'a unu spatiu golu. Celu mai mare inchisu spatiu, cui apartiene acesta chilia este cas'a. Inse nici acést'a nu e gola, ci tóte spatiale ei suntu cuprinse de corpuri. Cas'a inse stá in spatiulu terestru liberu, dara indepartatulu spatiu nu e golu nicairi, ci pretutindenea umplutu cu corpuri, cea mai mare parte a acestui spatiu cuprinde inse corpulu elasticu fluidu, adeca: aerulu.

Dupa ce invetiatoriulu a enarátu acést'a scolariloru sei le va dice: acuma dragii mei vomu cerc'a si noi a imitá pe doctorulu N. si eu ve voia aratá voue cele ce au aratatu densulu copiiloru chiamati la sine, apoi urmendu intru tote, dupa cum a fostu enaratiunea, va arata si esplicá eleviloru aceste esperimente si vá esaminá din ele acusi pe unulu acusi pe altulu.

Date statistice.

În cerculu de scôla alu Thimisiorii se afla 21 comune, cu 22 scoli, si 24 clase. În decursulu anului s'a mai castigatu unu edeficiu scolasticu, si s'au infintiatu enca doua clase. — Aceste comune suntu locuite

de	20,695
sufflete, din cari barbati	11,103
femei	9,592

Prunci indatorati a frecventá scól'a de tóte dilele, au fostu inserisi	2,097
adeca: fetiori	1,043
fete	1,054

A scadiutu numerulu în proportiune cu cea de anu cu 186

Caus'a a fostu cea mai mare parte morbiu epidemici, difteritis.

Din acesti'a au fostu presenti la esamenu	630
si adeca: fetiori	420
fete	210

În cele trei scoli orasieneseci au fostu totalitatea prunciloru	167
si din acesti'a au lipsitu la esamenu numai fete	7

Edificiile scolastice suntu 9 bune, 9 de midilocu si 4 slabe.

Invetiatri ordinarii si cualificati au fostu în tóte clasele, afara de trei. Trei invetiatori au resignatu; éra unulu s'a mutatu la alt'a statiune. Sau alesu trei invetiatori definitivu si trei provisorminte. Esamenu de cualificatiune au depusu doi, unulu cu calculu bunu, altulu cu calculu suficiintu. În salariile invetiatoresci nu s'a facutu nici o ameliorare. Frecventarea scólei a fostu peste totu rea afara de scóelele orasieneseci, unde a fostu mai buna. Cu tóte aceste progresulu a fostu mai imbucuratoriu, cá anulu trecut, caci din 630 elevi presenti la esamenu, au sciutu bine si binisiornu ceti si serié 324, cu 70 mai multu ca anu. Asia e si cu celalte obiecte. Esamene bune au fostu 12: indestulitóre 7, slabe 3. Mai nici unu esemenu în 3. comune. Interesarea pentru scóla s'a aretatu mai energica la scóelele orasieneseci; la cele satesci nu prea. — Conferintia invetiatoreasca a fostu numai pregatitória pentru alta conferintia, fiindu tempulu scurtu.

Dupa relatiunea, ce a presentatu Ministeriulu de cultu si Instructiune publica dierei a numeratu Ungari'a în anulu 1872—1873—13,455.030 sêfletu cu 11.152 Comune, în cari se afla 1542 scóle comunali si 13.903 scoli confesionali. Copiil indatorati a frecuen tá scólá în acelu anu au fostu 2,121.420. Au frecventatu inse numai 1.443.266. sau substasnu dara dela scóla 678.154. dintre cari au fostu 318.420. fociori si 359.734. fete. Ungaria are 19.598. invetiatori elementari, 13.516 scoli proprii si 1827. inchiriate. Sum'a ce sa datu scóle loru comunali cá ajutóre din partea statului la anulu 1873 a fostu 636.705 f. 24 kr. si la 467 de scolari

fara deosebire de religione s'a datu 19.796 f. 45 kr. pentru acoperirea lipseloru.

In Ungaria suntu 801. comune ce nu au nici o scóla! In comitatulu Zala 70. de comune, in Zemplinu 124 si in alu Hinedórei 218 (?) comune fara scoli. Dupa confesiuni se grupeze scolarii in urmatoriulu modu 757.305. romano-catolici, 116.794. greco-catolici, 139.421 greco-orientali, 219.575 calivini, 146.248 luterani 5547 unitari si 58.376 jidovi. In privinti'a limbeloru au foste magiari 704.856, germani 265.153, romani 171.318, slovaci 203.007, serbi 33.054, croati 26.286 si ruteni 39.592. Se vede dara ca romanii stau si indereptulu slovaciloru, ce nu asi fi erediutu daru deca se póte, ca in comitatulu Hinedórei se lipsasca 218 scoli, apoi aceste vinu cu pucine esceptiuni tóte pe romaini. Romanii se instraineze din anu in anu totu mai multu de scóla si nu e minune, ca pucini suntu carii sele spuna ce e scóla — Preotimea care in lini'a din taiu aru trebui se misce tóte petriþe pentru inaintarea invetiamentulu, nu misca nici degetulu, ba si o par'te buna dintre invetiatori, de si traesce dela scola, nu-i pré pasa de scóla. — E unu adevveru durerosu acést'a, dara trebui se-lu spunemu cá se cunoscemu de unde vine atata indolentia. —

Din chili'a copilloru.

O mama avea obiceiul reu de a indopá copiii bine la masa, apoi dupa ce mancau acesti'a bine, ea ii mai intrebá: Jonitia draga mai vrei tu ceva? Dar' tu Costache, dar' tu Mariutio? La aceste raspundeau copiii: „noi nu mai vremu nimica,“ — si tonulu cu care raspundeau ei, vatemá tare pré mum'a loru. Inse dreptu a judecá, cine invetiá pe copii a raspunde astufeliu, de catu érași numai muma sà. Copiii nu au nemic'a se vré fatia de parinti, ei sa se róge. Inse acést'a se li fie ertatu. Deca dara fómee au setea loru nu aru fi indestulita, ei se se póta rogá: „Maicutia me rogu mai fãta ceva!“ Déca inse in vreo familia se temu copiii a se rogá de parinti, cá se li dee ceva, atunci acolo de buna séma lipsesce calea cea buna spre educatiune.

In cutare comuna se aflá unu copilu, care devenise mórte pentru parinti si invetiatoriu. Lenesiu, desmotiatu, nesuferitoriu, sedea in scóla in-scaunulu celu mai de peurma si dupa ce nici prin admonitiuni, nici prin batai nú s'a indreptatu intru nimicu, intrebuintia invetiatoriulu unu midilocu estra-ordinariu spre indreptarea lui, adeca: elu pusé acestu copilu cum arata pucintica ascultare intre copiii cei dintai si aci ii vorbi vreocateva cuvinte binevoitóre si blande. O întóreere minunata acestui copilu fu urmarea acestei mesuré psihologice bine nimerite. Copilulu incepu a invetiá mai bine, a se purtá mai bine, cu unu cuventu elu in seurtu timpu se facú demnu de loculu de onóre, la care la fostu inaltiatu invetiatoriulu nemeritatu. Casulu

da a. engetá crescatoriloru si invetiatoriloru. Cine se cresee cá copilu numai p. a. frica, devine séu aspru si coltiurosú séu sficiosu, si incongiatoriu de omieni, inse de buna séma în viati'a cetetianesca mai multu folositoriu si activu barbata. cá egoistulu molaticu, care cá copilu a fostu nutritu numai cu speranti'a.

Miscele.

In comun'a Parti'a si Janov'a dupa eserirea concursulu nu au competi'u individi eualificati si astfelu s'a pusu invetiatori provisorninte tenerii Juliu Toti'a si Demetriu Codrénu preparandi absoluti, avendu testimonia fórté recomandabile.

„Terresv. Zeitung“ publica in Nr. 21 o provocare ce-i se face in interesulu publiculu cum adeca: soci'a unui ampoiatau patimindu de cei mai crancen' spasmi in stomacu — gastralgi'a — in contra caroru au rematu tota arta medicá fara efeptu, si cum isa datu dintr'o parte acelu svatu bunu, se manane asia numita panea lui Graham si ea de candu mananca ea acésta pane, ea deleturatu reulu cu totulu si ea ea acuma se bucura de o digestiune — mistuire buna si usióra. Apoi fiindu ea panea lui Graham este fórté priinciosá si pentru cei sanetosu, provoaca publiculu a se folosi de ea cu atatu mai multu cu catu ea este mai satiósá decatu panea obicinuita. Arata apoi pe scurtu cum se face acésta pane. — Noi ne bucuramu, ca publiculu nostru deschide urechile pentru aceea ce priésece sanetatii si gratulamu inaente a cei ce voru tre si voru sei intrebuintiá acesta pane atatu de folositoria. Dáta cá cetitorii nostrii se aibe o conosciintia mai buna mai chiara despre acésta pane, ne vomu adoperá — pre cum ne erá si propusulu — cá la timpulu seu se damu o descriere mai esacta atatu despre pregatirea acestei pani' catu si despre intrebuintiarea ei, despre folosulu, ce'lu aduce ea omului care o scie intrebuintiá. —

Higiein'a.

Tus'a, regusiél'a si resuflarea grea la copii, cere atentiunea invetiatoriu si a parintiloru, si cea mai grabnica preservativa: cárea stá într'aceea, cá copii se resifle diu'a si nóptea aeru curatu, asemenea de caldu, éra mai vertosu o marama moiata in apa rece própseta, apoi bine storsa se se invelne pe lenga grumadiu, si apoi se se acopere bine cu alta uscata. Dupa ce se usca cea din diosu trebuie schimbata, si locul unde a fostu puse adeca grumadiulu spelatu cu apa rece.

De si numerulu prenumerantiloru inca nune asigura acoperirea spereloru, ce se ceru la acésta intreprindere, totusi la cererea mai multoru D. D. Prenumeranti incepenu a edá fós'a rogandune, cá onoratulu publicu se se grabésca a ne sprijine cu prenumeratiuni catu mai numeroase, cá se prótemu continuá mai departe. Condi-tiunile suntu in fruntea foiej.